

Nākamā pietura – "Strupceļš"?

Balvu novads sāpīgi pārdzīvo krasu pasažieru autobusu reisu samazinājumu

GUNTIS ŠČERBINSKIS

Komerčiālo autobusu reisu slēgšana, kas sekoja straujajam degvielas cenu kāpumam, no jauna uzjundī trauksmi par reģionālo pasažieru pārvadājumu sistēmas trauslo stāvokli un dzīvotspēju nākotnē. Tikmēr Balvu puses iedzīvotāji jau šobrīd bažijas, vai vēl atlikušie reisi spēs apkalpot visus grietējus un vai kādā brīdī nenāksies palikt aiz borta.

Novērojot autobusu pasažieru plūsmu pagājušajā svētdienā virzienā uz Rīgu, dažiem Balvu novada iedzīvotājiem radušās bažas, vai atlikušie valsts dotētie reisi tiks galā ar pasažieru plūsmu īpaši nedēļas sākumā un nogalē, kad brauktgribētāju ir visvairāk. Šādi uztraukumi uzvirtojuši pēc tam, kad "Ecolines" autobusu operators SIA "Norma-A" slēgsi visus savus komerciālos iekšzemes reismus. Balvu novadam šāds uzņēmuma solis kopš 18. aprīļa atņēmis astoņus komfortablus autobusus dienā.

"Neslēpšu, ziņa, ka "Ecolines" slēdz šos komercmaršrutus, mums bija liels pāsteigums. Iedzīvotāju vidū tie bija ļoti pieprasīti – tiešām komfortabli autobusi četrus stundus braucienam uz darbu vai citās gaitās uz Rīgu. Tagad jautājums ir par to, kādu komforta līmeni varēsīm saņemt turpmāk," teic Balvu novada mērs Jānis Trupovnieks. Novada iedzīvotājiem joprojām ir pieejami līdzšinējie valsts dotētie reisi, ko nodrošina "Talsu autotransports". Līdz pašvaldībai pagaidām nav nonākuši trauksmes zvani par atlikušo autobusu kapacitāti. Trupovnieks sola šīs nedēļas nogalē aiziet līdz autoostai, lai savām acīm pārlicinātos par situāciju.

Gatavi arī papildu reisiem

"Atsevišķos maršrutos ir novērots pasažieru plūsmas pieaugums, īpaši tajos, kur autobusu kustība notiek retāk," stāvoķi pēc "Ecolines" līniju slēgšanas komentē "Talsu autotransporta" pārstāve Agnese Gaile. Vai pasažieriem var nākties palikt autobusa pieturā ar garu degunu? "Uzņēmuma prioritāte ir nodrošināt, lai neviens pasažieris netiktu atstāts aiz autobusa durvīm. Šobrīd varam teikt, ka kopējā uzņēmuma kapacitāte ir pietiekama. Nepieciešamības gadījumā esam gatavi nodrošināt papildu reismus," viņa skaidro.

"Talsu autotransporta" Gulbenes dispečere Kristīne Vendlande norāda, ka

DAIŅA BUŠMAŅA FOTO

Skolu tīkla optimizācija un slimnīcu līmeņu maiņa nozīmē, ka pakalpojumi no iedzīvotājiem attālinās. Sabrūkot transporta sistēmai, šīs reformas zaudē jēgu. Attēlam ilustratīva nozīme.

šajā pusē pagājušajā svētdienā novērota ierasta pasažieru plūsma: "Pēc biļešu skaita un iekasētās naudas spriežu, ka svētdien viss ir bijis kā parasti." Viņa arī atgādina, ka vēl pirms pusotra gada tādu komercreisu nemaz nebija un "Talsu autotransports" ar pasažieru pārvadāšanu ticis galā. "Pagaidām ļoti grūti prognozēt, kāda būs situācija, jo degvielas cenas ir paaugstinājušās, tāpēc cilvēki vairāk cenšas izmantot sabiedrisko transportu. Mēs sekojam līdz situācijai, lai saprastu, vai būs nepieciešami papildu risinājumi, lai gan tehniskie resursi ir ierobežoti. Bet nevajadzētu būt situācijai, ka pasažieri paliek aiz autobusa durvīm."

Satiksmes ministrijā (SM) atzīmē, ka jautājums par autobusu satiksmes pieejamību Balvu novada iedzīvotājiem ir ministrijas pārraudzībā esošās Autotransporta direkcijas (ATD) kompetencē. "Pēc ATD sniegtās informācijas, šobrīd ir pārāgi secināt, kādas ir sekas, kopš pārvadātājs SIA "Norma-A" slēdzis savu komerciālo reisu izpildi. ATD analīzēs statistiku par valsts dotētajiem reisiem maršrutos, kur iepriekš līdzās pastāvēja arī komerciālie reisi," informē SM. To apstiprina arī ATD pārstāvis Viktors Zaķis un piebilst: "Vienlaikus informējam, ka citi pārvadātāji ir izrādījuši interesi par iespēju apkalpot ko-

mercmaršrutus. Tā, piemēram, ATD ir saņēmusi reģionālā sabiedriskā transporta pārvadātāja "Ventpils reiss" pieteikumu jaunu reisu atklāšanai komercmaršrutā Rīga-Ventpils no šī gada 18. aprīļa. ATD ir pieņēmusi lēmumu izsniegt atļaujas iepriekš minēto reisu izpildei." Tomēr tas nekādi nemazina bažas par Balvu virzienu.

Uz jautājuma arī skolēnu pārvadājumi

ATD pieejamā statistika apliecina, ka svētdien, 19. aprīlī, reģionālās nozīmes maršrutos no Balviem, Žiguriem un Baltinavas novērots izteikti lielāks pasažieru skaits nekā iepriekš. "Tas, visticamāk, ir skaidrojams ar komerciālo reisu neesamību," piebilst Zaķis. "ATD vērsīs "Talsu autotransporta" uzmanību uz nepieciešamību sekot līdz pasažieru plūsmai un nodrošināt atbilstošas ietilpības autobusus." Vai iedzīvotāji Balvu pusē var cerēt, piemēram, uz kādu papildu reisu, lai kompensētu radušos mobilitātes iztrūkumu? "Jaunu reisu atklāšanai ir nepieciešams papildu finansējums vai kāds kompensējošais mehānisms (slēdzot kādu citu reisu). Šo ņemot vērā, ATD turpinās pasažieru plūsmas datu analīzi un nepieciešamības gadījumā virzīs izskatīšanai Sabiedriskā transporta padomē jautājumu par jaunu reisu atklāšanu," skaidro Zaķis.

Tikmēr novada vadītājs Trupovnieks jau aicinājis sasaukt Sabiedriskā transporta padomes ārkārtas sēdi. "Mums ir svarīgi, lai netiktu apgrūtināta cilvēku nokļūšana darbā un vispār izvēle dzīvot attāļā pierobežas novadā. Personīgi man ir liels satraukums, ka Satiksmes ministrija šādu komersanta rīcību par autobusu reisu slēgšanu jau laikus nenojautā," viņš piebilst. Pašvaldības vadītājs arī norāda, ka "Ecolines" aiziešana ir tikai viena no problēmas šķautnēm – apdraudēta ir arī skolēnu pārvadāšana, jo pašvaldības rīcībā esošais

lai kopīgi mēģinātu kombinēt pasažieru un skolēnu plūsmas."

Ārsts – tālāk, autobusu – mazāk

Trauksmes pogu nospiežusi arī Latvijas Pašvaldību savienība (LPS), kas 14. aprīlī nosūtīja oficiālu vēstuli premjerei Evikai Siliņai, aicinot valdību nekavējoties risināt degvielas cenu radītās sekas sabiedriskā transporta jomā. Kā norāda LPS priekšsēdis Gints Kaminskis, problēmas pamatā ir nevis īslaicīgas grūtības, bet gan sistēmiska nespēja pielāgoties krasajam izmaksu kāpumam, īpaši degvielas cenu

ju mobilitātes iespējas. Kamēr oficiālajos dokumentos un publiskajos paziņojumos tiek uzsvērts, ka reģionālā sabiedriskā transporta tīkls netiek būtiski samazināts, LPS uzsver, ka noslēgtie līgumi un to faktiskā izpilde rāda citu ainu. Proti, vairākās lotēs maršrutu apjoms ir samazināts, atsevišķi reisi tiek izpildīti retāk vai tiek pilnībā slēgti.

"Neskatoties uz SM un LPS 8. decembra sarunās panākto vienošanos un paustajiem solījumiem, jaunajos sabiedriskā transporta pakalpojuma iepirkumos maršrutu tīkla apjoms ir samazināts. Piemēram, Cēsu lotē maršrutu apjoms ir samazināts par vismaz 8%, savukārt Siguldas un Limbažu lotē no pasūtījuma bez skaidra ekonomiskā pamatojuma izslēgti 69 reisi. No 2021. līdz 2026. gadam maršrutu apjoms samazināts no 71 miljona km gadā līdz 65 miljoniem km," secināts LPS vēstulē premjerei.

Skolu tīkla optimizācija un slimnīcu līmeņu maiņa nozīmē, ka pakalpojumi no iedzīvotājiem attālinās. Sabrūkot transporta sistēmai, šīs reformas zaudē jēgu. "Mēs redzam, ka skolu tīkls ir mainīts... tiem cilvēkiem vajadzēs nokļūt uz attiecīgo vietu, un tas rudens tiešām ātri pienāks" uzsver Kaminskis, mudinot valdību uz ātru risinājumu meklēšanu sabiedriskā transporta pakalpojumu sistēmas noturēšanai.

Kā tūlītējus soļus LPS piedāvā pārskatīt akcīzes nodokli degvielai un ieviest dinamiskāku izmaksu indeksācijas mehānismu. Pašreizējā kārtībā, kurā indeksācija notiek reizi četros gados, ir pilnībā zaudējusi aktualitāti straujas inflācijas apstākļos. Kaminskis: "Mēs piedāvājam skatīties uz akcīzes nodokļa samazināšanu, ja Eiropas Savienības regulējums pieļauj mazāku likmi. No tā iegūtu ne tikai sabiedriskais transports. Tāpat arī rosinām ieviest īgaunu variantu, kur pieņemts lēmums sabiedriskā transporta pakalpojumu izmaksas indeksēt reizi mēnesī."

"Degvielas cenu kāpums būtiski palielina slogu nozarei. Mēs cenšamies šo ietekmi mazināt, uzlabojot iekšējo efektivitāti un pārskatot izmaksas, taču bez strukturāliem risinājumiem šāda pieeja nav ilgtspējīga. Ja situācija netiks risināta, tas var atstāt ietekmi gan uz reisu regularitāti, gan pakalpojuma kvalitāti," rezumē "Talsu autotransporta" pārstāve.

66 Balvu novads kopš komercreisu slēgšanas 18. aprīlī zaudējis astoņus komfortablu autobusu reismus dienā.

transports ir nolietojies, bet jauna iegādei trūkst līdzekļu un valsts atbalsta. "Mēs jau esam pārskatījuši skolēnu pārvadājumu maršrūtus, orientējoties uz saviem autobusiem, taču to tehniskais stāvoklis liek šaubīties, vai tie spēs nokalpot visu nākamo mācību gadu. Nākamnedēļ plānojam tikties ar "Talsu autotransportu",

lēcienam. Esošie līgumi ar pārvadātājiem tika slēgti citā ekonomiskajā realitātē, un šobrīd tie ir kļuvuši par slogu, kas neļauj nodrošināt kvalitatīvu servisu reģionos, tāpēc pasažieru pārvadātājiem vajadzīga kompensācija.

Kaminskis norāda uz satraucošu tendenci, pakāpeniski samazinot iedzīvotā-